

de nézetünk szerint a számításokat s kimutatásokat szerkesztését könnyítő, egyszerűsítő alakban.

A bemutatott vágásterveket sem lehet szövevényeseknek mondani; de biztosak, mert valódi törzskiszámlálásra és növedékbecslésre vannak alapítva.

A kivitelben a kezelőnek ezenfelül lehetőleg szabad kezet hagy az eljárás és rámutat ott, ahol szükséges arra, hogy a vágásra előírt törzsszámhoz nem lehet és nem szabad mereven ragaszkodni; hanem a kibélyegzésnél, a számlálás területének minden foltján, az állab gyarapodásának leginkább megfelelő állapot létrehozására kell törekedni.

Mindezek tekintetbe vételével alkalmasnak tartjuk ezt az eljárást a nyilvánosság elé való hozatalra és kérjük az erdőrendezés gyakorlatában jártas szaktársakat a hozzájárulásra.

A m. kir. közigazgatási bíróságról.

Irta: dr. *Hoffmann* Gyula, m. kir. erdőész.

Korunk előrehaladtával a közéletben támadt új szükségletek és érdekek, a folyton szélesbbedő látkör és tapasztalat, a szellemi és anyagi forgalom óriási emelkedése, napról-napra új eszméket, igényeket és törekvéseket hoznak felszínre, melyeknek kielégítése a haladó államokban új meg új intézmények létesítését teszik szükségessé.

Ilyen új szükségletek által előidézett új intézmény, a közigazgatási bíróságok intézménye.

A közigazgatási bíróság, szemben a magánjogok védelmét teljesítő rendes bíróságokkal, a köz- és közigazgatási jogok birói védelmére rendelt intézmény, melynek czélja a semmitő vagy érdemben döntő joghatósággal való fel-

ruházás szerint, az eléje utalt esetekben ítéletileg azon körülményt megállapítani, vajjon a törvényt végrehajtó közegek ebben a működésükben a törvényt helyesen alkalmazták-e vagy sem.

Multja a korszerű intézmények tekintetében legfejlettebb államban, Franciaországban is alig száz esztendő. Franciaország után, Európa nyugati államainak nagy részében hosszabb-rövidebb idő óta működnek a közigazgatási bíróságok különböző rendszerei s így a *közszabadság* ily jelentős tényezőjének megalkotásával hátra hosszú ideig Magyarország sem maradhatott.

Hazánkban az első ilyen bíróság az 1883. évi XLIII. t.-cz. értelmében felállított pénzügyi közigazgatási bíróság volt, mely azonban a közigazgatásnak csak egy ágazatára terjedvén ki, csonka intézmény volt s mintegy kiindulópontjául tekinthető a működését ez évben megkezdett bíróságnak.

A végleges rendezés felé a legnevezetesebb lépés az 1891. évi XXXIII. t.-cz. 2. §-a volt, melyben a törvényhozás a belügyministert a közigazgatási bíróságról szóló törvényjavaslat előterjesztésére is utasította. A kormány ezen utasításnak megfelelvén, megalkottatott az 1896. évi XXVI. törvényczikk a m. kir. közigazgatási bíróságról, mely, tekintve a közigazgatás minden ágára megszabott hatáskörét, nem csekély fontossággal bír a még mindig fejlődésben levő erdőgazdaságra is.

A törvény első része a közigazgatási bíróság szervezetét, a második a bíróság hatáskörét s végre a harmadik a bíróság előtti eljárást tárgyalja, a negyedik rész pedig az átmeneti intézkedéseket és zárhatározatokat tartalmazza.

A törvény értelmében Budapesten felállított m. kir.

közigazgatási bíróság, érdemben döntő joghatósággal felruházott egyetlen foku bíróság, melynek elnöke, másodelnöke, tanácselnökei és birái, a m. kir. Curia megfelelő állású tagjaival ugyanazon rangban, az egész ministerium előterjesztésére, a király által neveztetnek ki, felerészben a magasabb birói hivatalok viselésére képesített egyének sorából, felerészben pedig közigazgatási hivatalok viselésére képesített azon egyének közül, kik valamely szorosán vett közigazgatási ágazat fogalmazási szakában már öt évig szolgáltak s ebből legalább három évet magasabb hivatali állásban. Az elnök és másodelnök hivatala tartama alatt tagja a főrendiháznak.

A törvény második fejezetében XVI. czim alatt, egyenkint vannak mind azok az esetek elősorolva: a községi, törvényhatósági, közegészségi, vallás- és népoktatási, vizjogi, vám- és közúti, vasuti, mezőgazdasági és mezőrendőrségi, állategészségi, *erdészeti*, vadászati, halászati, cseléd, munkás és napszámos, adó és illetéki s végre az állami alkalmazottak illetményi és nyugdíjügyének köréből, melyekben a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak hely adatik.

Erdészeti ügyeket illetőleg, a közigazgatási birói jogvédelem ügyköre, miután az erdőtörvény legnagyobb részében egy gazdasági ág fejlődésének előmozdítását célzó igazgatási intézkedésekből áll, csak is az erdőtörvénynek egyenesen a vagyont érdeklő intézkedéseire volt kiterjeszthető.

E tárgyban a törvény X. czimében a következőket tartalmazza.

A közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye:

„73. §. A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen melylyel:

1. a rovarkárok megakadályozását célzó nagyobb munkálatok költségeinek aránylagos viselése tárgyában intézkedik;

2. a kopár területek beerdősítésére szolgáló társulati érdekeltségben való részvétel kötelezettségét s az érdekeltség fokát megállapítja;

3. az erdei termékeknek mások földjén való átszállítása tárgyában a szállítás megengedhetősége, módozatai és feltételei s a károk és költségek fedezésére szolgáló pénzbeli biztosíték letétele és mennyisége felett dönt“.

A §. első pontja által az 1879. évi XXXI. t.-cz. 15. §-ának végső bekezdése, a 2. pont által az i. t.-cz. 166, 167. és 168. §§.-ai s a 3. pont által a 178. és 179. §§.-ok szenvedtek változást annyiban, hogy a közigazgatási bizottságnak, ezen szakaszokban körülírt határozatai ellen nem a földmivelési ministerium előtt, hanem 15 nap alatt a közigazgatási bíróság előtt lehet felebbezéssel élni.

Az erdőtörvény 179. §-ának utolsó bekezdésében foglalt az az intézkedés, hogy a közigazgatási bizottságnak az átszállítás szükségére, irányára, tartamára, módozataira és lehető legkevesebb károsítással való foganatosítására, valamint a leteendő biztosíték nagyságára vonatkozó határozata abban az esetben, ha a földmivelési minister az ez ellen emelt felfolyamodást 40 nap alatt el nem intézi, végrehajtható, hallgatagon van megszüntetve, miután joghasonlatosság elvén ez az intézkedés nem vonatkozatható a közigazgatási bíróságra.

A közigazgatási birói jogvédelem igénybevehető továbbá:

„74. §. A földmivelési ministernek azon határozata ellen, melylyel:

1. a fausztatásra vagy tutajozásra adott újabb szál-

litási engedély esetében a berendezési költségek aránylagos részének az újabb engedélyes által az eddigi jogélvezők részére való megtérítése, illetőleg évi járulék fizetése és a fentartási költségeknek részarányos viselése tárgyában intézkedik;

2. a fausztatás vagy tutajozás jogának megszűnése körül keletkező vitás ügyeket ellátja;

3. a tutajozás vagy fausztatás által veszélyeztetett partrészeknek, épületeknek, víz- és utépitményeknek védőművekkel való biztosítása tárgyában a fausztatást vagy tutajozást gyakorlók és a birtokosok között felmerülő vitás kérdésekben eljár;

4. a vízépitményeknek a fausztatás vagy tutajozás érdekében hatóságilag megengedett átalakításából és a vízhasználatok korlátozásából származó kártérítési ügyeket eldönti.

A törvénynek ez a §-a az erdőtörvény 191. 196. 199. 200. és 201. §§-ait annyiban pótolta, a mennyiben az eddig első s egyszersmind végső fokon döntő földmívelési (s illetve a 199. §-ra nézve egyszersmind a kereskedelmi) minister határozata birói ítélet alá vonható.

Az erdészeti ügykört tárgyaló fennebbi szakaszok után nem lehet mellőzni a törvény 17. §-ának ismertetését sem, mert ez adott esetekben a fennebbi szakaszok hatályát, birói beavatkozás tekintetében, nagyban tágíthatja.

Ez a szakasz így hangzik:

„17. §. A közigazgatási bíróság hatósága rendszerint csak a hozzá utalt vitás kérdés tárgyalására és eldöntésére terjed ki.

Oly esetekben azonban, melyekben a közigazgatási bírósághoz tartozó vitás kérdéssel más oly, különben a közigazgatási hatóságok hatásköréhez tartozó kérdés kap-

csolatos, melynek előzetes vagy együttes elbírálása nélkül a bíróság elé tartozó főkérdés el nem dönthető, az előbbi felett is a közigazgatási bíróság határoz.

Ha a közigazgatási bíróság eljárása folytán a közigazgatás körében valamely intézkedés válik szükségessé: a határozatról az intézkedés tételére hivatott közigazgatási hatóság is értesítendő.“

A törvénynek ez a szakasza a döntés jogát egészen a birói hatáskörbe utalja minden oly esetben, midőn az ítélet alá bocsájtott szorosan összefüggő mellékkörülmények szétválasztása bonyadalmakra szolgáltatna okot.

Ily szorosan összefüggő körülményt *képezhet* a 74. §. 4. pontja szerint a bíróság hatáskörébe tartozó kártérítési kérdéseknél, a vízépitményeknek — hatósági engedélyezés tárgyát képező — átalakítási módja, mely természetesen a fizetendő kártérítés nagyságát esetleg nagyban befolyásolhatja. A mellékkörülmények összetartozandóságának mérlegelését egyébiránt a törvényre vonatkozó végrehajtási rendelet 3. pontja, a fejlődő birói és közigazgatási gyakorlattól várja.

A közigazgatási bíróság előtt az eljárás, a sérelmes határozat elleni panaszszal veszi kezdetét, mely a védeni szándékolt köz- vagy magánérdek szerint hatósági vagy magánpanasz, a panaszemelés alakját tekintve pedig szóbeli vagy írásbeli panasz lehet.

A hatósági panasz joga, a közigazgatási bíróság hatásköréhez tartozó erdészeti ügyekben az állami és közigazgatási érdekbe ütköző határozatok ellen a főispánt és a kir. erdőfelügyelőt vagy helyettesét illeti meg; míg magánpanaszszal a bíróság elé ily ügyekben bármely sérelem orvoslása czéljából az érdekelték, ideértve a jogi személyeket és hatóságokat is, járulhatnak. A magán-

panasz joga tehát nemcsak a közigazgatási eljárásban szereplő egyéneket, hanem a hozott határozat által érintett minden felet megillet.

A 85. §. szerint: az érintett felek panasza azon közigazgatási hatóságnál emelendő, melynek intézkedése vagy határozata ellen a panasz irányul.

A mennyiben a panasz szóbeli, — mely azonban csak az intézkedés vagy határozat sérelmes részeinek kijelölésére és a fél kérelmének megjelölésére terjedhet ki, — azt a határozat kihirdetése alkalmával köteles a hatóság jegyzőkönyvben feljegyezni; ha pedig a panaszbejelentés később történik, arról külön jegyzőkönyvet felvenni.

A hatósági panasz mindig írásban nyújtandó be és pedig a főispánt kivéve, ugyancsak annál a hatóságnál, mely a sérelmes határozatot hozta; köteles azonban a benyújtó, az illető miniszterhez hatósági panaszáról mindig jelentést tenni.

Az írásban beadott panasz — panaszirat — kellékeit a 90. §. sorolja föl, mely §. szerint:

„A panasziratnak magában kell foglalnia:

1. a bepanaszolt fél illetőleg a hatóság megnevezését, ki vagy mely ellen intézve van;

2. a sérelmes intézkedésre vagy határozatra való hivatkozást;

3. a tényállás és az ennek igazolására szolgáló bizonyítékok rövid leírását;

4. a panasz tárgyát képező intézkedés vagy határozat sérelmes részeinek megjelölését;

5. a jogalap kitüntetését;

6. a kérés szabatos kitüntetését.“

Itt csak azok a kellékek vannak felsorolva, melyeket

a panasziratnak feltétlenül magában kell foglalni, szabad azonban benne (91. §.) az ügyre vonatkozó oly tény-körülményt és bizonyítékot is felhozni, mely az előzetes közigazgatási eljárás folyamán nem szerepelt. Amennyiben az ily bizonyítékot valamely okmány képezi, eredetiben vagy egyszerü másolatban, sőt ha az okmány csak részeiben bir fontossággal a panaszlott ügyre, kivonatban is csatolható (92. §.).

A panaszt minden esetben 15 nap alatt kell bejelenteni vagy benyújtani (93. §.), mely határnap magánfelekre nézve a kézbesítés hatósági panasznál a kihirdetést követő naptól számittatik (94. §.). A kitűzött határidő elmulasztása vagy a panasziratban rejlő lényeges tartalmi és alaki hibák a panaszirat visszautasítását vonják magok után.

A panaszemelés hatályára nézve a törvény 103. §-a nyújt felvilágosítást.

„A közigazgatási bírósághoz intézett panasz benyújtása (bejelentése) rendszerint felfüggeszti a közigazgatási intézkedések és határozatok végrehajtását.

Oly esetekben azonban, melyekben a törvény (rendelet, szabályrendelet) szerint csak birtokon kívül volt helye a közigazgatási pénzügyi bírósági fellebbvitelnek: a közigazgatási intézkedések és határozatok végrehajtását a bíróság előtt megindított eljárás sem akadályozza meg.

A bírósági eljárásra tekintet nélkül végrehajtható a közigazgatási intézkedés és határozat akkor is, ha ezt az állami közérdek szempontja követeli, vagy ha a végrehajtás elhalasztásából helyrehozhatlan kár következne. Ezen esetekben a végrehajtást elrendelő határozatot körülményesen indokolni kell.“

Annak a körülménynek mérlegelése, vajjon a köz-

igazgatási intézkedés végrehajtását az állami közérdek kívánja-e, vagy a végrehajtás elhalasztásából nem származik-e helyrehozhatlan kár, a közigazgatási hatóságokra van ruházva, a melyek azonban a végrehajtást elrendelő határozatokat megfelelőkép indokolni tartoznak.

A rovarkárok megakadályozását célzó munkálatok költségeinek viselésében hozott közigazgatási bizottsági határozatok az állami közérdek tekintetéből, de a szakasz második bekezdése alapján is végrehajthatók, minthogy az erdőtörvény az ez elleni fellebezésnek csak birtokon kívül ad helyet.

De végrehajthatók a felebbzés elintézésének bevéjárása nélkül a közigazgatási bizottságnak azon határozatai is, melyek az erdei termékeknek mások földjén való átszállítása tárgyában, a szállítás megengedhetősége tekintetében hozattak, abban az esetben, ha a szállítás elhalasztása miatt p. o. az előrelátható időviszontagságokból vagy változásokból folyólag, helyrehozhatlan kár következne be.

A mennyiben a panaszirat magánfél ellen van intézve, az vele a bizottság részéről közöltetik és ettől számítva 15 nap alatt *védíratot* terjeszthet elő a bíróságnál. A hatóság ellen irányuló magánpanasz, vagy általában panaszbejelentés (szóbeli panasz) esetén védíratnak helye nincsen. A tárgyalásig azonban jogukban áll a feleknek az ügy állásának tisztázására a bírósághoz írásbeli előterjesztéseket intézni, melyek az ellenféllel esetről esetre közöltetnek.

Ha az ügy elbírálása szempontjából szükséges, a bíróság *bizonyító eljárást* rendelhet el, melynek folyamán: „a bizonyítás módjai a következők:

1. a felek személyes meghallgatása;
2. tanu és szakértő kihallgatása;
3. helyszini szemle tartása;

4. a közigazgatási hatóságok felvilágosító nyilatkozatának és a szakközegek véleményeinek beszerzése;

5. a panaszirathoz vagy védíráshoz másolatban csatolt okmányok e. edetijének megtekintése vagy összehasonlítás céljából való benyújtása.

6. a felforgó ügyre vonatkozólag bármely hatóság birtokán levő hivatalos iratok beszerzése.“ (112. §.)

A kellőkép előkészített ügyek tárgyalására a bíróság — hirdetőtábláján — határnapot tűz ki, mikor is a tárgyalás írásbeli vagy szóbeli lehet, de rendszerint minden esetben nyilvános. A tárgyalás megkezdése után a panaszt visszavonni vagy egyességet kötni, csak a bíróság beleegyezésével lehet. Ugy szintén ha csak a bíróság a tárgyalás megtartását lehetetlennek nem találja, a tárgyalást elnapolni sem lehet. (124, 125. §§.).

A tárgyalás befejezte után, a határozatot lehetőleg még az ülés folyamában, Ő felsége a király nevében hozza és hirdeti ki a bíróság.

A meghozott ítélet vagy végzés ellen, egy éven belül, a mennyiben a felek a kérdés érdemére nézve oly döntő bizonyítékok birtokába jutottak, melyeket a fő eljárás folyamában önhibájukon kívül elő nem terjeszthettek, *ujrafelvételi panasszal* lehet élni, mely azonban a jogerős ítélet végrehajtását meg nem akadályozza.

A határozatok végrehajtását az erre hivatott közegek útján, a közigazgatási folyamatban eljáró hatóság rendeli el. A végrehajtásnál szenvedett jogsérelem esetén *végrehajtási panaszt* lehet emelni, mely írásban az eljáró hatóságnál a sérelmes cselekménytől számított 8 nap alatt nyújtandó be s melyet a bíróság egyfelől a panasz és az előterjesztett bizonyító iratok, másfelől az eljáró

hatóság felvilágosító jelentése alapján, bizonyítási eljárás és tárgyalás mellőzésével intéz el.

Erdészeti ügyekben a bíróság hatásköre csakis a szorosán vett Magyarország területére terjed ki s megjegyzendő, hogy a bíróság elé csak azokban az ügyekben lehet panaszszal járulni, melyek a törvény életbeléptének napja (1897. évi január hó 1.) után keletkeztek.

A slobodai vizfogó javítása.

Irta: *Ferenczy Lajos*, magyar kir. erdőgyakornok.

Hivatottabb toll kellene ugyan az enyimnél, hogy e figyelemre méltó tárggyal foglalkozzék, de mivel nekem jutott a szerencse, hogy a szóbanlevő építkezési munkálatnál jelen legyek, megkísérlem a javítás rövid vázlatát adni, a mely Nagy Károly m. kir. erdész terve szerint foganatosított ezelőtt 3 évvel, 1894-ben s mely munkálat az azóta lefolyt idő alatt szerzett tapasztalatok szerint egészen jó sikerre vezetett, amennyiben a korábban minduntalan elrongálódott gátnak zavartalan használhatóságát máig teljesen biztosította s remélhető, hogy ez az állapot továbbra is változatlanul megmarad.

A slobodai vizfogó a bustyaházai m. kir. erdőhivatalhoz tartozó szinevérpolyánai m. kir. erdőgondnokság területében fekszik, közel a galicziai határhoz. Köszekrényes fagát; koronájának magassága az alaptól 15 méter, legnagyobb szélessége 62 méter; 2·5 órai gátvizet ad.

El van látva a baloldalon csavaros szerkezetű fenékapuval, jobb oldalon ütő kapuval s a közepén 10·3 méter magasságban 7·9 m^2 nyílással biró árapasztóval.